

Kulturhistorisk registrering

Messo

Fabrikkgata 3, Dale, Vaksdal kommune.

2016-02-26 Oppdragsnr.:5158135

Innhold

1	Sammendrag	3
2	Bygning generelt	4
2.1	Planstatus	4
2.2	Vern	4
2.3	Kulturhistorisk verdi	4
2.4	Bygningstype knyttet til funksjon sammenheng og stilhistorie	4
2.5	Hovedvolum, fløyer og etasjeantall	4
2.6	Planløsning	4
3	Enkel beskrivelse av kulturhistorisk verdi og tiltak	6
3.1	Bygningsmessig	6
	Vedlegg	10

Rev.01	Dato: 26.02.2016	Beskrivelse: Kulturhistorisk registrering Messo	Utarbeidet Anne Jenny Bergseth	Fagkontroll Linda Szucs	Godkjent John Kronenberger
--------	---------------------	---	--------------------------------------	----------------------------	----------------------------------

Dette dokumentet er utarbeidet av Norconsult AS som del av det oppdraget som dokumentet omhandler. Opphavsretten tilhører Norconsult. Dokumentet må bare benyttes til det formål som oppdragsavtalen beskriver, og må ikke kopieres eller gjøres tilgjengelig på annen måte eller i større utstrekning enn formålet tilsier.

1 Sammen drag

Norconsult AS har på vegne av Vaksdal kommune utført en kulturhistorisk registrering av Messo. Det er registrert kulturhistoriske verdier basert på NS-EN 16096:2012. Befaring er utført den 02.02.2016 av interiørarkitekt MNIL Linda Maria Szücs og arkitekt Anne Jenny Bergseth.

Alt som er av opprinnelig dato eller har en viktig historiefortellende verdi for bygget, har stor kulturhistorisk verdi og må bevares, vedlikeholdes eller repareres i henhold til antikvariske prinsipper. Det anbefales at tiltak gjøres etter antikvariske retningslinjer tilsvarende som for øvrige verneverdige bygninger.

For mer informasjon søk råd hos riksantikvarens nettsider.

Målet med denne rapporten er å gi en kort beskrivelse av de elementene og bygningsdelene som har kulturhistorisk verdi og sikre at disse blir ivaretatt i forvaltningen av bygget. Verdisettingen vil bli knyttet til den kulturhistoriske verdien og ikke begrepet verneverdi. Vurderingen om et objekt er verneverdig er opp til forvaltningen å avgjøre og må vurderes ut fra en rekke ulike forhold:

- Bygningsdeler som er fra opprinnelig byggeår eller som forteller noe om byggets historie har stor kulturhistorisk verdi og er viktig å ivareta etter antikvariske prinsipper.
- Antikvariske prinsipper betyr at man i størst mulig grad tar vare på bygningselementer ved å reparere istedenfor å skifte ut. Dersom noe er så skadet at det må skiftes ut skal det utføres i samme materialer, med samme byggemetode og ha lik form som opprinnelig.

Beskrivelse av bygningsdeler er vurdert ut fra kulturhistorisk verdi.

Under tiltak er det gjort en anbefaling av hvordan man bør utføre verdibevarende restaurering.

2 Bygning generelt

2.1 PLANSTATUS

Messo ligger innenfor området regulert til friområdet i kommunedelplanen for Vaksdal.

Messo er omfattet av reguleringsplan 1998001 «Messehagen».

2.2 VERN

Bygget har ingen formelt vern.

2.3 KULTURHISTORISK VERDI

Messo har stor kulturhistorisk verdi både nasjonalt, regionalt og lokalt med tanke på byggets arkitektoniske kvaliteter og funksjonen direktørbolig knyttet til industrihistorien i Dale.

2.4 BYGNINGSTYPE KNYTTET TIL FUNKSJON SAMMENHENG OG STILHISTORIE

Villaen ligger i tilknytning til fabrikkområdet og elven på Dale. Den er oppført i 1883 som bolig til Peter Jebsen og hans familie. Det er en typisk Sveitservilla med store takutstikk, framheving av gavler og konstruktive ledd som arkitektoniske elementer, rikt utskårne ornamenter og listverk, høygrunnmur og kontrasterende bemaling. Tårnet gir dette bygget et ekstra særpreg. Opprinnelig har det vært et hageanlegg ned mot elven knyttet til denne villaen.

Messo har senere vært brukt til direksjonsmesse og gjestehus. I dag er det Kulturskolen og Kirkekontoret som holder til i huset.

2.5 HOVEDVOLUM, FLØYER OG ETASJEANTALL

Bygget har et tilnærmet kvadratisk volum som går over tre etasjer pluss kjeller, loft og et tårn i sørøst.

2.6 PLANLØSNING

Planløsningen er noe endret gjennom årenes løp for å tilpasse ulike funksjoner som har vært i bygget opp i gjennom årene. I dag består 1.etg av kontorlokaler, minikjøkken og møterom. 2.etg blir brukt til ulike kontorer og øvingsrom. Loftsetasjen ser ut til å ha bli

innredet til legekontor på rundt 60-tallet. I denne forbindelse ser det ut til at det satt inn nye vinduer i denne etasjen. Overflatene i denne etasjen er fra ominnredningen på denne tiden.

Noen av rommene har opprinnelig planløsning, dette kan man lese ut i fra himling og listverk i tak der disse elementene er opprinnelige. Opprinnelige dører, belistning rundt dører, i himling og langs med gulv, opprinnelige overflater har stor kulturhistorisk verdi. Det samme gjelder for opprinnelig planløsning.

3 Enkel beskrivelse av kulturhistorisk verdi og tiltak

Følgende er en kortfattet overordnet beskrivelse av bygningsdeler med kulturhistorisk verdi samt en anbefaling for hvordan tiltak bør utføres.

3.1 BYGNINGSMESSIG

210 Grunn og fundamenter

Pusset natursteinmur. Fundament under glassveranda er natursteinmur med mørtelfuger.

Tiltak:

Det anbefales at tiltak gjøres etter antikvariske/verdibevarende retningslinjer tilsvarende som for øvrige verneverdige bygninger. Eventuell fuktinntrengning kontrolleres. Dagens uttrykk og materialkvaliteter må bevares ved eventuell reparasjoner og vedlikehold.

Svake fuger og sementholdige fuger krasses inn til fast form. Rengjøring av steinflater. Det påføres vannglass og fuges med ren kalkholdig mørtel og korning i tilsvarende utførelse som opprinnelig. Muren refuges med flere påkast.

220 Bæresystemer

Sannsynligvis laftet.

Tiltak:

Bevares etter antikvariske prinsipper.

230 Yttervegger

Ytterveggene har svært stor kulturhistorisk verdi fordi stort sett alle bygningsdeler og elementer i fasaden ser ut til å være fra opprinnelig byggeår. Fasadene består av liggende staffpanel. Hjørnekasser og gesimsbånd er utformet som dekorative elementer med en kontrasterende farge.

Tiltak:

Bygget vedlikeholdes etter antikvariske/verdibevarende prinsipper, med reparasjon av dårlige bygningsdeler heller enn utskifting og eventuell utskifting kun av ødelagte elementer. Kledningen holdes ren og males etter behov. Ved ny oppmaling vaskes og skrapes fasaden. Behandles med samme type maling som eksisterende. Ved maling bør det tas fargeanalyser og lage fargetrapp for å sjekke om dagens farge og malingskvalitet er opprinnelig.

Ved behov kan enkeltdele av kledningen skiftes med tilsvarende materialer i samme kvalitet og dimensjoner.

234 Utvendige vinduer, dører, porter

Fasaden består av krysspostvinduer som sannsynligvis er fra opprinnelig byggeår og har av den grunn svært stor kulturhistorisk verdi. Enkelte gavlvinduer i loftsetasje er antageligvis satt inn på 60-tallet.

Listverk og vannbrett over vindu har tidstypisk utforming og har svært stor kulturhistorisk verdi.

Hovedinngangsdør er utformet som en speildør i tre med glassfelt over. Denne er opprinnelig og har svært stor kulturhistorisk verdi. Dører til glassveranda er utført i tre og glass i begge etasjer. Disse er antageligvis opprinnelige og har stor kulturhistorisk verdi.

Dør til kjeller på fasade mot sør er av nyere dato, denne har ingen kulturhistorisk verdi.

Tiltak:

Dører og vinduer vedlikeholdes med skraping og oppmaling og justering av hengsler. Dører og vinduer rehabiliteres ved behov og da etter antikvariske prinsipper, komplett med rensing av beslag og hengsler, ev. justering av hengsler, kitting av glass med linoljekitt. Låsekassen renses og smøres, evt skifte ut slitte fjær. Oppmaling med maling tilsvarende eksisterende. Ved utskifting av dører og vinduer skal det monteres dører/vinduer som kopi av originale.

240 Innervegger

Innervegger er sannsynligvis bygget opp av tre og har antageligvis vært trukket med tekstiltapet. Alle synlige overflater er av nyere dato. Eldre opprinnelige tekstil-tapeter ligger under dagens overflate.

Noen av dagens innervegger er satt opp i nyere tid for å tilpasse bruksformål kontor.

Tiltak:

Ved en renovering av bygget anbefales det å dokumentere eldre overflater. Farger og mønster på eldre tapet kan med fordel gjenbrukes i en restaureringsprosess.

244 Innvendige vinduer, dører, foldevegger

VINDUER:

Vinduer i kjeller er opprinnelige med unntak av et på fasade mot sør.

Vinduer i 1. og 2. etg er sannsynligvis opprinnelige og har opprinnelige hasper.

Vinduer på loft er antageligvis fra 60-tallet og har håndtak fra denne tidsperioden.

DØRER:

Mange av rommene har der opprinnelige dørene med opprinnelig, listverk og dørklinker. På loftet og i kjelleren er et lager av opprinnelige dører. I kjelleren finnes også mange opprinnelige dørklinker bevart. Alle opprinnelige dører, listverk og dørklinker har stor kulturhistorisk verdi.

Tiltak:

Opprinnelige dører må bevares. Dører og dørklinker på loft og i kjeller kan gjenbrukes og erstatte nyere dører som er blitt satt inn i nyere tid.

Fargeanalyse bør utføres for å male opp dører og listverk i tilsvarende farge som opprinnelig.

250 Dekker

Ingen tilgang til dekker. Trebjelkelag.

255 Gulvoverflater

Samtlige gulvoverflater er av nyere dato. Opprinnelig gulvoverflater finnes under nyere belegg.

Tiltak:

Opprinnelige gulvoverflater bevares godt under nyere belegg. Ved en restaurering må man ut i fra ny bruk av bygget vurdere om opprinnelig gulv skal avdekkes og tilbakeføres eller om det skal beskyttes med et nyere belegg.

256 Himlinger

Himlinger og listverk er av varierende årstall. Det ser ut til at noen av himlingene og listverk er endret på 1930-tallet, enkelte steder er det himling fra 1960-tallet. Noen av himlingene med listverk kan være opprinnelige som for eksempel i vindfang i 1.etg.

Rom 205 i 2. etg ser ut til å ha opprinnelig himling og listverk. Opprinnelig himling, listverk og opprinnelige takhøyde har stor kulturhistorisk verdi

Tiltak:

Ved rehabilitering av Messo må man ta en nøyere registrering av himlinger. Det anbefales å beholde eldre himlinger og listverk. Opprinnelige takhøyder må bevares. Der det er senket himling anbefales det at denne fjernes. Opprinnelige himlinger skal ha samme overflate som opprinnelig. Det anbefales at himlingene trekkes med tekstilduk utført etter antikvariske prinsipper.

260 Yttertak

Avansert sperretakskonstruksjon med sutak i tre, tekket med dråpeskifer. Disse har svært stor kulturhistorisk verdi fordi det er et lokalt bygningsmateriale og svært tidstypisk for byggeperioden.

Synlige taksperrer med dekor.

Tiltak:

Det anbefales at tiltak gjøres etter antikvariske/verdibevarende retningslinjer tilsvarende som for øvrige verneverdige bygninger med samme materialbruk. Skifer som må skiftes pga. brekkasje erstattes med samme type skifer.

265 Gesimser, takrenner og nedløp

Profilerte vindskier i tre. Nedløpshoder har svært spesiell utforming og har stor kulturhistorisk verdi. Nedløp og renner ser ut til å være utført i malt aluminium.

Tiltak:

Ved utskifting av vannbord og vindskier skal det tas utgangspunkt i utforming av eksisterende. Nedløpshoder må bevares eventuelt erstattes med tilsvarende utforming dersom de ved skader ikke lar seg reparere.

270 Fast inventar

Ikke relevant.

271 Murte piper og ildsteder

Det er tre skorsteiner. Det finnes ingen opprinnelige ildsteder bevart pr i dag. Alle illsteder er av nyere dato. Peis i 1. etg er sannsynligvis fra 1960-tallet.

273 Kjøkkeninnredning

Ikke relevant

275 Skap og reoler

Ikke relevant

276 Sittebenker, stolrader, bord

Ikke relevant

280 Trapper, balkonger mm

UTVENDIG:

Glassveranda er av opprinnelig karakter og utforming og har svært stor kulturhistorisk verdi. Trapp opp til glassveranda er utført i pusset mur.

Trapp i forbindelse med hovedinngangsdør er tilpasset universell utforming i nyere tid.

INNVEDIG:

Alle innvendige trapper er opprinnelig og har svært stor kulturhistorisk verdi. Hovedtrapp mellom 1. og 2.etg har nyere belegg.

Tiltak:

Opprinnelige trapper restaureres etter antikvariske og verdibevarende prinsipper.

285 Tribuner og amfier

Ikke relevant.

286 Baldakiner og skjermtak

Ikke relevant.

290 Andre bygningsdeler

TÅRNET:

Tårnet gir dette bygget et særpreg og egenart.

Trappene, konstruksjon og vinduer opp er opprinnelige og har svært stor kulturhistorisk verdi.

Selve rommet gir en spesiell opplevelse.

Tiltak:

Tårnet bør beholdes som i dag. Konstruksjon, vinduer og trapper opp må vedlikeholdes etter antikvariske og verdibevarende prinsipper. Størrelsen på tårnrommet må ikke deles opp.

Ikke etterisolere.

Vedlegg

1. Bildeserie

Bilde nr. 1. Fasade mot vest.

Bilde nr. 2. Fasade mot sør.

Bilde nr. 3. Fasade mot øst.

Bilde nr. 4. Fasadedetalj.
Listverk og vannbrett over vindu.

Bilde nr. 5. Skifertak. Dråpeskifer fra opprinnelig byggeår.

Bilde nr. 6. Kjellerinngang.

Bilde nr. 7. Veranda. Dekorative ornamenter i kontrasterende farge.

Bilde nr. 8. Liggende staffpanel.
Hjørnekasser og dekorative bånd i kontrasterende farge.

Bilde nr. 9. Inngang m. rampe.
Speildør i tre med glassfelt over. Ny rampe m.
rekkverk.

Bilde nr. 10. Sideinngang m.trapp opp til veranda.

Bilde nr. 11. Kjeller, med opprinnelige dører.

Bilde nr. 12. Kjellervinduer i murte vindusnisjer.
Vinduer er originale fra byggeår.

Bilde nr. 13. Originale dørvrider.
På lager i kjeller.

Bilde nr. 14. Original dørvrider.
Kjellerdør.

Bilde nr. 15.
1. etg : inngangsdør fra opprinnelig byggeår.
Lister rundt dør er også opprinnelige.

Bilde nr. 16. Ny låsekase og dørvrider.
1. etg: inngangsdør fra opprinnelig byggeår.

Bilde nr. 17.
1.etg. gang. Opprinnelig himling og listverk.

Bilde nr. 18.
1.etg gang: opprinnelig tapet under nyere malingslag.

Bilde nr. 19.
1. etg gang. Opprinnelige dører med listverk .

Bilde nr. 20.
1. etg rom i tilknytning til glassveranda
Opprinnelig listverk rundt dører og vinduer.

Bilde nr. 21.
1. etg rom i tilknytning til glassveranda
Opprinnelig dør og vinduer.

Bilde nr. 22.
1. etg rom i tilknytning til glassveranda
Listverk i tak av eldre dato.

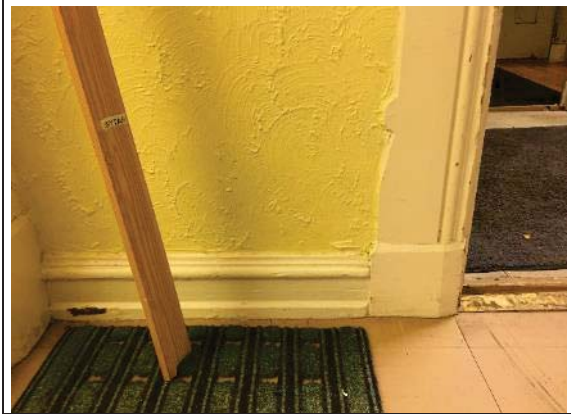
Bilde nr. 23.
1. etg.
Eksempel på opprinnelig gulvlist.

Bilde nr. 24.
1. etg kontor i nordenden.
Eksempel på himling som er av eldre dato.

Bilde nr. 25.
Nyere te-kjøkken. Nyere himling.

Bilde nr. 26.
Originale gulv og dør-lister.

Bilde nr. 27.
1. etg dagens prestekontor fløy mot sør. Himling fra 60-tallet. Opprinnelig list rundt vinduer.

Bilde nr. 28.
Originale vinduer og hasper.

Bilde nr. 29.
Trapp med originale deler.

Bilde nr. 30.
Dekoret trappestolpe, og rekkeverk i trapp.

Bilde nr. 31
2. etg Kontor kulturskolen – sentralrommet.

Bilde nr. 32
2. etg Kontor kulturskolen – sentralrommet.

Bilde nr. 33
2. etg lager kulturskolen. Original dørhåndtak.

Bilde nr. 34 2. etg kontor nord.
Opprinnelig takhøyde, himling, lister i tak . lister på gulv, dør, listverk rundt dør.

Bilde nr. 35
2. etg rom 23: opprinnelig dør, listverk og hengsler.

Bilde nr. 36
2. etg rom 23: opprinnelig dør, listverk og hengsler, listverk på gulv.

Bilde nr. 37
3. etg legekontor. Vindu satt inn på 50 eller 60-tallet.

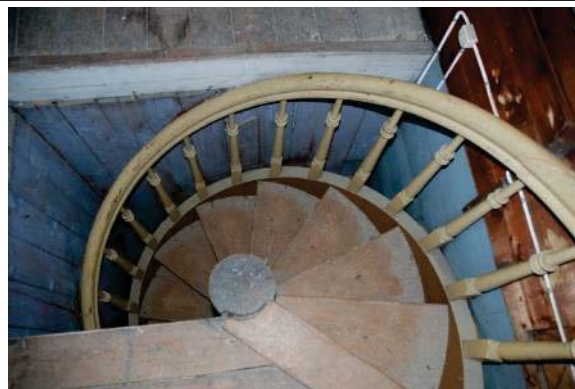
Bilde nr. 38
3. etg legekontor.
Vindu fra opprinnelig byggeår.

Bilde nr. 39
Loft: lagring av opprinnelige dører.

Bilde nr. 40
Takvindu, og overlysvindu over tarpperom.

Bilde nr. 41
Trapp opp til tårn.

Bilde nr. 42
Tårnrom. Ubehandlede overflater, opprinnelige bygningsdeler.